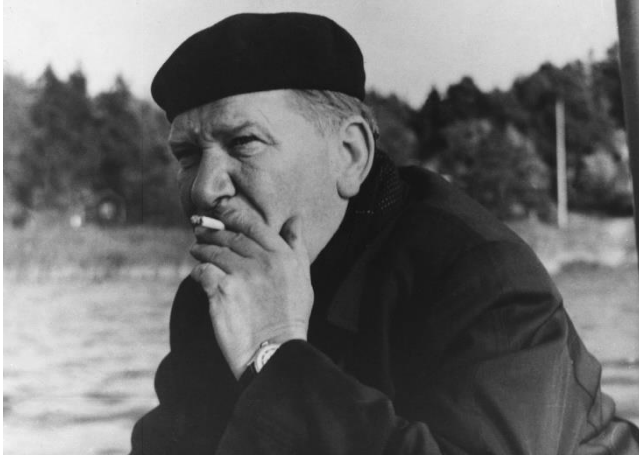

Einar Palme och Neptunkryssaren

Neptunkryssaren konstruerades 1938 av Lage Eklund på uppdrag av hans vän konstnären Einar Palme. Palme (1901 – 1993) var verksam som porträtt- och landskapsmålare och målade ofta motiv från skärgården.

Lage Eklund

Einar Palme (självpporträtt)

Vid ett möte i Södra Neptunkryssarflottiljen den 1 november 1977 fick vi besök av Einar Palme och lyssnade till hans berättelse om hur det gick till när neptunkryssaren kom till. Berättelsen bandades och har sedermera skrivits ut:

”En dag när jag promenerade i Stockholms omgivningar hittade jag en ca sex meter lång amatörbyggd gaffelriggare, som ägaren ville sälja. Efter en stunds ackorderande om priset köpte jag båten. Med den gjorde jag sedan långseglingar till bland annat Gryts skärgård.

Med ombord var ibland vännen Lage Eklund som tyckte båten var ett litet fint bygge men ansåg att den borde ha en ny mast. Saken ordnades och efter några ytterligare seglatser konstaterade Lage: ”Den här masten skulle tåla en större båt.”

Den nya båten diskuterades fram. Lage, som redan konstruerat M30:an, ville ännu mer närma sig Estlanderidealet, med ett långt och lågt skrov. Jag hade mina önskemål som marinmålare och ensamseglare, och tvingade till slut fram de mått som Neptunkryssaren har idag.

Båten byggdes och masten flyttades över. Det slutgiltiga utseendet fastställdes när Lage efter en tids seglande föreslog: ”När du nu har den här båten, så borde du nog ha en kraftigare mast.” Så gick det alltså till när Neptunkryssaren konstruerades och en redan befintlig mast fick bli grundstommen.

Båten fick i vissa kretsar ett blandat mottagande. Man ska komma ihåg att båtidealet vid den tiden var de extremt långa och smäckra skärgårdskryssarna. Första gången jag stolt kom seglande till Sandhamn ropade vännen Adolf Jarl från det gigantiska akterdäcket på sin skärgårdskryssare Aitanga: ”Vad fan är det du kommer med?” Men det skulle man snart få lära sig.

Under mina seglingar i Gryts skärgård hade jag fått tips om en specialmanöver av en fiskargrabb. Neptunkryssarens korta köl gjorde att man vid tilläggning i pålandsvind kunde göra en 360 graders gir ca 1½ båtlängd från land. Man fick då smult vatten och vinden slog ur seglen och tillägningen blev helt perfekt. Efter en del övande i ensamhet kom så tillfället.

Pelarorden hade ett jubileum på Calle Schewens ö i närheten av Furusund. Gubbarna stod redan på bryggan och granskade kritiskt när jag kom emot dem i 7 m/sek pålandsvind. Focken var nedtagen och jag hade storfallet i handen. 1½ båtlängd från land gör jag min gir, storseglet ner, ankaret ut och båten lägger perfekt till på lagom avstånd från bryggan och jag kliver lugnt upp på bryggan till de häpna vännerna med förtampen i hand.

Sven Salén kom med ett erkännande: "Det där gjorde du bra!"

Adolf Jarl ropade: "Du var mig en djävul på att segla!"

Evert Taube sa med sin tenor: "Så seglar en ARTIST!"

Jag seglade hela somrarna kring med mitt staffli och min palett i skärgården. Många motiv var hämtade från Sandhamn. Jag hade slagit upp mitt staffli i närheten av tullhuset och målade den vackra vyn förbi klubbhuset och bort mot Korsö torn. Bland de nyfikna som samlades bakom mig fanns en dam som var känd för att uppträda som om hon ägde hela ön. Hon ställde sig så nära mig att hon nästan lade armbågen i paletten, vilket irriterade mig. I målarutrustningen ingick en spegel och damen undrade nyfiket:

"Vad använder ni spegeln till?"

"Jo, den har jag för att få en spegelvänd bild av min tavla på dubbelt avstånd utan att behöva kliva tillbaka. Då riskerar jag att trampa på de som står bakom mig och stör."

"Han är oförskämd", sa damen.

"Ja, det var min fullständiga avsikt", svarade jag uppmuntrad av Ortsbefolkningens tacksamma blickar. Och sen slapp jag henne under hela sommaren.

Jag tillhörde föreningen Havsörnarna som hade sitt "örnbo" på Villinge strax öster om Nämdöfjärden. Efter en kräftfest blåste det på morgonen 15 m/sek. Jag var ensam ombord och lyckades trots kamraternas kritiska blickar få upp både ankaret och seglen och komma iväg. Vid Mörtö Bunsö skörades storseglet och jag fick fortsätta för bara focken. I halv-lä bakom en liten ö inför den fortsatta resan till Sandhamn lyckades jag sätta fast båten i dyn och få ner resterna av storseglet. För att stärka mig inför den fortsatta resan till Sandhamn beslöt jag att inta lunch på stället. Matsedeln var inkokt sik och en halv flaska torrt vitt vin. "Det var visserligen en Bordeaux, men smakade alldeles förträffligt. Annars brukar jag säga att man inte ska dricka vitt vin väster om Vichy. Enda undantaget är Muscadet."

Resan fortsatte för bara focken och blev ett ständigt passande på gippen. En sån hade säkert skörat även focken. På Kanholmsfjärden mötte jag ångbåten från Sandhamn. I det smala sundet in mot Sandhamn fick jag både vind och ström emot mig. Jag försökte kryssa igenom men upptäcktes av lotsarna som skyndade till undsättning och drog mig igenom.

När jag senare på kvällen ringde till min syster, visade det sig att hon varit med på ångbåten jag tidigare hade mött.

"Kan du tänka dig", sa hon "det var bara en enda båt ute, en tokstolle med bara ett segel uppe".

"Ja, det var jag det", sa jag och systern höll på att svimma.

Den sista sommaren jag hade min Neptunkryssare låg jag ombord i 60 dygn i sträck och bara målade och levde vildmarksliv. Enda kontakten med civilisationen var då förråden behövde fyllas på. En släktings bröllop, som krävde min närvaro, tvingade mig att avbryta den fantastiska tiden. Det kändes som att komma till ett dårhus när jag kom in till Stockholm igen. Förmodligen blev det inte bättre av att behöva ta på sig skor och frack.

Jag slank in på Riche där Evert Taube satt på sin älsklingsplats bredvid pianot och intog en sen lunch.

"Var är du ifrån, du ser ut som om du kommer från havet?"

"Det gör jag också. Jag har legat ombord på min Neptunkryssare i 60 dygn och det gläder mig att jag inte har kommit längre från naturen än att jag på morgonen när jag vaknar i ruffen av måsarnas skrin kan bedöma väderleken."

"Det är ju fantastiskt", sa Evert, "jag vet precis vad du menar".

Ibland har jag seglat med den finske författaren Jarl Hemmer, som var mycket van vid sjö och båtar. Vid ett tillfälle när vi stod iland och såg bort mot den förtöjda Neptunkryssaren sa Jarl: "Det är någonting med den här båten — den ser klok ut."

Och det ligger nog någonting i det."

Två målningar av Einar Palme där hans neptunkryssare Après Vous finns med.